

Matej Meterc

Izrazi za stavčne frazeme v slovenskem govornem in raziskovalnem prostoru skozi čas

1 Cilj prispevka

Nesorazmerje med množico terminov in laičnih izrazov na paremiološkem polu ter njihovim mankom na neparemiološkem polu stavčnih frazemov je po našem mnenju povezano z različno mero uzaveščenosti teh polov pri govorcih in tudi raziskovalcih. Terminologijo je treba obravnavati kot ločeno strukturo, ki teži k sistematični urejenosti. Čeprav je dinamika frazeoloških terminov tudi posledica pozne uveljavitve frazeologije v drugi polovici 20. stoletja, pa v veliki meri izvira iz frazeoloških danosti. Namen prispevka je bolj opozoriti na terminološke in z njimi povezane raziskovalne vrzeli kot upravičevati posamezne termine. Tudi če bi želeli upravičiti njihovo rabo, se tega ne bi lotili z opiranjem na rabo laičnih oznak, ki so, kot bomo pokazali, v rabi izredno razpršene. Terminologizacija izrazov, ki v laični rabi niso pogosti ali sploh ne prisotni, ni problematična. Še več, termina reklo za besednozvezne in rečenica za stavčne frazeme (Toporišič 1974: 273) razumemo kot poskus preseganja množice laičnih izrazov z namenom ustvarjanja dovolj široke tipologije. Ločnica, ki jo je podal Toporišič (1985: 33), ustreza razliki med frazemi, ki so samo gradniki besedila, ter frazemi, ki so tekstemi (Permjakov 1970: 9–10, Mlacek 1983: 136). Da ne gre le za osrednje paremiološke žanre, pričajo Toporišičevi navedki neparemioloških rečenic, npr. *Za božjo voljo*, in dialoških paremij (1974: 275).¹ Tipologije rečenic se Toporišič (1974: 274) ni lotil in do njene ureditve v slovenskem prostoru v polni meri ni prišlo. Po zamenjavi izraza reklo s terminom besednozvezni frazem v 90. letih je začela tudi raba rečenice pešati. V zadnjem času tako frazeologi (prim. Kržišnik 2005, Jesenšek in Ulčnik 2013) kot folkloristi (prim. Stanonik 1999, Babič 2010, 2012) uporabljajo termin pregovor.² Paremije so po

1 Izraz *paremija* kot sopomenko *paremiološke enote* uporabljamo (že v Meterc 2014b) po vzoru ruskega termina *паремия* in slovaškega *parémia* iz (danes že klasičnih) Permjakovovih in Mlackovih del.

2 Babič (2010: 154) navaja definiciji rečenice in pregovora iz Enciklopedije slovenskega jezika (Toporišič 1992: 251) in trdi, da med njima »jasne razlike v jezikoslovju in folkloristiki še ni«, s čimer se ne moremo strinjati, ker gre med terminoma za jasno opredeljen (Toporišič 1974, 1985) nadpomenski odnos.

Permjakovu (1988: 80) jezikovni klišeji v obliki povedi ali manjše verige povedi. Mlacek (1983: 136) strne, da so to frazemi, ki imajo poleg frazeoloških značilnosti še značilnosti folklornih žanrov. V raziskave za slovenski paremiološki minimum in optimum (Meterc 2014b, 2015) smo vključili take, ki izpolnjujejo pogoj heterositativnosti (Mieder 2004). Tako je bil izhodiščni korpus za minimum odprt za pregovore, reke, splošnice, stavčne krilatice in wellerizme. Da pregovori v širokem okviru stavčnih frazemov številčno ne prevladujejo, kaže dejstvo, da v Čermákovem češkem slovarju stavčne frazeologije (2009), trenutno verjetno najmodernejšem frazeografskem delu, pregovorni frazemi, ki se jim je po empiričnem merilu uspelo uvrstiti v slovar, predstavljajo le deset odstotkov gesel. Razlog za pozornost, ki so jo med stavčnimi frazemi deležni pregovori, pa vidimo v njihovem središčnem položaju na paremiološkem polu, saj naj bi obsegali tri četrtine paremiološkega fonda (Permjakov 1988: 84). Poleg tega predstavljajo jezikovni prestiž oz. »narodno bogastvo«, »ljudsko modrost«, »nacionalno posebnost« ipd. Zadnja oznaka se odraža v množici raziskav, ki se, kot strne Dobrovol'skij (2012), zadovoljijo s proučevanjem kulturnospecifičnih fenomenov, ne posvetijo pa se njihovi kulturnosemiotični problematiki.

2 Stavčni frazemi in različna laična ter terminološka poimenovanja zanje

Pregledi obravnave slovenske stavčne frazeologije od 90. let (Kržišnik 2013: 25, Meterc 2014b: 15–16) kažejo, da je največ pozornosti namenjeno pregovorom, manj drugim paremijam, najmanj pa neparemiološkim stavčnim frazemom.

2.1 Termini za (paremiološke in neparemiološke) tipe stavčnih frazemov

Laični opisi pregovorov se v veliki meri skladajo z definicijami (Mieder 2004: 3) – tudi s slovensko: »skrčeni moralno-etični obrazci dane skupnosti« oz. »tradicionalni stereotipi njenega samozavedanja in samoidentifikacije« (Kržišnik 2008: 38). Samostojnih raziskav rekov ni, poleg tega pa »znanje (še) ni kake zanesljive definicije« (Stanonik 2008: 149). Po Mlacku (1983: 131) sta za pregovore značilna didaktičnost in zaključenost misli, za reke pa manko didaktičnosti in nezaključenost. Tipičnih rekov ni težko prepoznati (Meterc 2014b: 51), težje pa je s prehodnimi pojavnostmi (Mlacek 1983: 138). Pripomnimo, da se ravno pri rekah zastavlja vprašanje meje med paremiološkim in

neparemiološkimi, ki bi jo frazeologi morali postaviti z odločitvijo, ali je za tipološko uvrščanje enot, kakršna je *Ura je cajt*, pomembno, da imajo govorce o njih ustvarjeno žanrsko predstavo. Od rekov se po pomenski izpraznjenosti razlikujejo splošnice (Kržišnik 2014: 193), ki poudarjajo nekaj »samo po sebi umevnega«. Splošnice in šaljivi odgovori (Пермяков 1970: 90) si kot neoza-veščeni žanri zaslužijo obravnavo v ločenem članku. V slovenskem prostoru posebna pozornost stavčnim krilaticam ni bila posvečena, razen v okviru izcitatnih bibličnih frazemov (Kržišnik 2000). Žanr krilatice opredeljujemo kot izcitatni frazem, ki ga spremlja zavest o njegovem avtorstvu, ki pa – kot bomo pokazali v nadaljevanju – še zdaleč ni značilna za vse frazeme, ki se jim da dokazati izvor. Za ločevanje od nefrazeologiziranih citatov je merilu pripisovanega avtorstva treba dodati merili rabe izven izvirne motivacije (Mlacek 1981: 211) ter pretvorbe besedilnega smisla, ki ga ima stalni citat, v leksikalni pomen izcitatnega frazema (Kržišnik 2000). Po mnenju Ljudmile Djadečko (2008: 51–52) so si krilatice v 20. stoletju začele deliti strukturno mesto z enotami reklamnega izvora in jih uporabljajo širše množice govorcev. V zadnjem času se je paremiološkimi žanrom, obravnavanim v slovenski frazeologiji, pridružil antipregovor (Babič 2010, Meterc 2013, 2014a, 2014b), ki nastane s satirično igro s pomenom pregovora (Mieder 2004: 28) ter s premikom od splošnega h konkretnemu in od resnega k šaljivemu (Mlacek 2009: 146). Opisali smo kritične pristope k terminu (Meterc 2013: 365, 2014a: 113, 2014b: 35) ter se opredelili za ožji (Miederjev) koncept.³ Razloček med jezikoslovnim tipom in tipom recepcije (žanrom) vzpostavljamo z empirično preverljivima poznanostjo in pogostnostjo. Antipregovore in preostale podtipе antifrazemov, vključno s t. i. wellerizmi, lahko razumemo kot metažanre. Wellerizmi nastanejo s posebnim tipom sobesedilne prenovitve (Grzybek 1994), samostojen tip pa so zaradi svojega – v slovanskih jezikih sicer maloštevilnega (Grzybek 1994: 290) – ustaljenega jedra. Med ustaljenimi wellerizmi omenimo *Vsak po svoje je rekel tisti, ki je kravo s svedrom drl*, ki je poznan le tretjini anketiranih govorcev (Meterc 2013: 364). Slovstvena folkloristika proučuje še širše paremiološko zaledje, ki se mu frazeologija običajno ne posveča (Permjakov 1970: 102), npr. uganke, zagovore in moli-

3 Po širšem (Walter, Mokienko 2005: 5) termin obsega še šaljive enote, ki so bodisi nastale po pregovornih konstrukcijskih vzorcih ali neodvisno od njih. Med tekstemi, ki parodirajo le konstrukcijski vzorec, je v slovenščini, kot se lahko prepričamo na spletu, posebno tvoren vzorec *bolje X kot Y*. Nekaj jih navaja tudi Babič (2010). Opozarjamo, da bi terminologizacija laične oznake »novi pregovor« zanje (Babič 2010: 160) lahko delovala zaviralno, saj bi jih izenačila z enotami, ki so ustaljene in s semantične plati pregovorne, npr. *Dva sta družba, trije so gušva* (Meterc, 2014b: 58) ter *Manj je več* (Jesenšek in Ulčnik 2013: 282). Ker po Miederjevem konceptu niso antipregovori, te neustaljene enote označujemo za *kvazipregovore*.

tvice (Stanonik 1999, 2008, Babič 2012). Vražam in vremenskim napotilom ter verjamem se v tem prispevku ne bomo posvetili. Frazeološkost teh enot je zaradi konkretiziranega denotata vprašljiva (Mlacek 1981: 211). Kot ugotavlja Stramljič Breznik (2001: 99), navaja SSKJ za nefrazeološke komunikacijske oblike izraz vljudnostna fraza, sama pa predlaga izraz vljudnostni obrazec. Na neraziskano področje neparemioloških stavčnih frazemov je opozarjal že Mlacek (1983: 137). V spominu so shranjeni kot vnaprej izoblikovana poved (Toporišič 1985) in zanje lahko uporabimo merili anomalnosti in kombinatorične edinstvenosti kot za druge frazeme (Čermák 2001: 93). Sem sodijo sporočanje/komunikacijski (Stramljič Breznik 2001) ali pragmatični frazemi (Kržišnik 1994, Jakop 2006), opozorimo pa, da je polje širše, saj mnogi stavčni frazemi, ki jim paremiološkosti ne pripisujemo, izražajo tudi denotativni pomen (npr. *Ura je cajt*).

2.2 Laični izrazi za paremiološke žanre v tisku 19. in prve polovice 20. stoletja

Prikazali bomo pestrost laičnih izrazov za paremiološke žanre v tisku 19. stoletja in prve polovice 20. stoletja, ki ga ponuja portal Digitalne knjižnice Slovenije. V njem najdemo za osrednje paremiološke žanre predvsem oznake *rek*, *izrek*, *prislovica* in *pregovor*, predstavili pa bomo še nekaj izrazov. Oznake iz tega obdobja ne moremo prikazati s pomočjo korpusnih zgledov uvajalnih sredstev (v nadaljevanju US). Omejili se bomo na njihovo vlogo v naslovih, pod katerimi so bili frazemi objavljeni, ter na nekaj US iz satirične revije Škrat. Čeprav gre pogosto za objave zbiralcev in raziskovalcev, je izrazje poljubno in laično rabljeno. V Kmetijskih in rokodelskih novicah (dalje: KIRN) pod rubriko »Štajarske prislovice« najdemo tako tipične pregovore kot *Počasi se tudi deleč pride* kakor tudi besednozvezne frazeme kot *imeti več sreče kakor pameti* (18. 8. 1847). Iz objave 21. 10. 1846 je razvidna izenačitev s pregovorom: »/.../ za natis v Novice poslali prislovic ali pregovorov štajarskih Slovencov.« Besednozvezne frazeme najdemo tako pod naslovom »Prislovice iz Istre« (npr. *uljem oganj gasiti* 23. 7. 1856), kakor tudi pod naslovom »Prislovice in reki iz Istre« (*hodi smokve solit*) v istem časopisu (9. 8. 1871), zato sklepamo, da oznaka *rek* ni bila rezervirana le zanje. Pripomnimo, da vraže isti časopis včasih navaja pod oznako *prislovica*, včasih pa ločeno. Šašelj (1906: 4) jo izenačuje s pregovorom in reko: »O Belokranjcu se lahko reče, da govori v pregovorih. Za vsako priliko ima primeren rek ali pregovor. In kako lepe so te prislovice, koliko zanimivega je v njih!« Pod oznakama

»Slovenski pregovori« v KIRN (od 1848 do 1849) in »Pregovori« v revijah Zvonček (1913) ter Angelček (1927) prevladujejo pregovori. Ob pregovorih v reviji Škrat najdemo US *geslo* (25. 2. 1883), *pregovor pravi* (25. 3. 1884) in *po starem kitajskem pregovoru* (20. 1. 1883).⁴ Ob objavah »Modrost v pregovorih domačih in tujih« v reviji Vrtec (1915–1924) so poleg jedra, kjer prevladujejo pravi pregovori, v podrubriki »Reki« besednozvezni frazemi ter tudi pragmatični stavčni frazemi npr. *Lahka mu zemljica* (1. 9. 1919) ali *Lepa je ta!* (februar 1921) in redkeje reki npr. *Konje prodal, z mačko oral* (avgust 1923). Redko označujejo pregovore (»Tibetski reki« v Vrtcu). Izraz se navezuje tudi na enote z znanim avtorstvom (»Reki sedmerih modrijanov« v Domu in svetu), ki jih sicer običajno opisuje izraz *izrek*, npr. objave Zlati izreki iz KIRN. V prvi (14. 5. 1853) so pri petih navedeni avtorji, večinoma pa so enote daljše od pregovorov in nimajo tipičnih konstrukcijskih vzorcev. Tudi drugod je težko reči, ali gre za pregovore ali avtorske enote. Oznaki za avtorske enote sta v starem tisku še *pametnica* (prim. Stanonik 2008) in *domislica*, ki se pojavljata z izrazoma *pregovor* in *rek* (npr. Vrtec 1900). V objavi »Pametnice« (Zvonček 1928) najdemo pregovore. Ponekod (Dom in svet 1920) *domislica* označuje navedke (ne)posrečenih izjav, ki se (danes in že v KIRN 1901) laično označujejo z izrazom *cvetka*. Tako antipregovore kot wellerizme najdemo tudi v tisku 19. stoletja. V Škratu smo našli kopico antipregovorov in wellerizmov, niso pa vsi opremljeni z US. Izjema je seznam desetih antipregovorov iz te revije (1883) z naslovom »Popravljeni pregovori«. Med njimi so enote kot *Kdor drugemu jamo koplje, piše članek v Tagespost*. Tem sledi rubrika »Nasledni pregovori ostanejo brez spremene«, kjer je uganka *Šviga švaga čez dva praga* in šest pregovorov. Brez US je antipregovor *Kar danes lahko skaziš, počakaj na jutri* (19. 9. 1885). V isti reviji (7. 2. 1885) najdemo tudi objavo s štirimi oblikami, ki posnemajo vremenske pregovore npr. *Kadar na svete Agate dan sneži ali dežuje, doma za pečjo Škrat dovtipe kuje*. Namesto parodije konkretnih enot gre za oponašanje žanrskega vzorca oz. za kvazipregovore. Wellerizem, ustaljen tudi v sodobni slovenščini (Meterc 2013: 364), najdemo v Škratu v skladijskih variantah *Bomo že potlej videli, je rekel slepec* (20. in 21. 12. 1883) in *Bomo že potlej videli, rekel je slepec* (20. 1. 1883).⁵ Najdemo jih pod oznako *kratkočasnica*, npr. *Vsaka stvar ima dve strani, je rekel lenuh in je legel na drugo stran* (Angeljček, 1907). Oznaka se je pojavila med pomladjo narodov (Stanonik 2008: 144).

4 Zadnje US je humorno rabljeno ob nemškem pregovoru.

5 Ta enota nas prepričuje o utemeljenosti krovnega termina *antifrazem* in kategorije frazeoloških metažanrov, saj v izhodišče wellerizma ni ujet pregovor, temveč neparemiološki stavčni frazem.

2.3 Sodobni laični izrazi za stavčne frazeme (korpusna raziskava)

Glavne značilnosti rabe izrazov za osrednje paremiološke žanre v starem tisku – nerazlikovanje med oznakama pregovor in rek, funkcija izraza rek, da pokrije vse tisto, kar ni dovolj pregovorno, ter pomanjkanje ločnice med stavčno in besednozvezno ravňjo – se ohranjajo v zbirkah druge polovice 20. stoletja in današnji rabi. V sociolingvistični raziskavi so anketiranci na vprašanje o pregovorih, ki jih v vprašalniku niso zasledili, dopisali poleg njih še druge paremije, precej pa tudi besednozveznih frazemov (Meterc 2014b: 58, 62). To razpršenost bomo raziskali z dvostranskim preverjanjem US v korpusih.

Ob US *pregovor* v korpusu Gigafida najdemo večinoma enote, ki ustrezajo opisanim značilnostim tega žanra. Poleg tega naletimo še na reke (npr. *Mi o volku, volk iz gozda*). Najdemo tudi krilatice (npr. *Le čevlje sodi naj Kopitar*), frazeologizirane slogane (npr. *Važno je sodelovati*), uvere (npr. *Zelen božič – bela velika noč*) ter besednozvezne frazeme, npr.: *Pregovor, da se pri nas cedita med in mleko, je treba korigirati!*. Za pregled US smo si izbrali pregovor *Kdor čaka, dočaka*. Ob njem smo našli US *star pregovor, stari rek, ljudska modrost, izrek, reklo, nauk, pravila, v stilu* itd. Kakor smo ugotovili že ob korpusni raziskavi 300 najbolj poznanih paremij, gre za samostalniška US, ki so značilna tudi za slovaščino (Meterc 2014b: 97) in češčino (Čermák 2004: 75). Za US *rek* najdemo v Gigafidi predvsem pregovore (*Dobro blago se samo hvali*), v manjšem številu pa reke (*Naj sosedu krava crkne*). Spremlja še krilatice (*Mislim, torej sem*), vraže, uvere in frazeologizirane slogane. Tudi z njim najdemo besednozvezne frazeme. Ob tipičnem reku *Naredi tako, da bo volk sit in koza cela* se v korpusu Gigafida pojavlja pester nabor US: *po starem pregovoru, starega izreka, stari slovenski rek, reklo, po logiki/načelu/pravilu* itd. Med US smo po izkušnji iz korpusne raziskave (Meterc 2014b) dodali tudi *reklo*. Besednozveznih frazemov, ki jih z *reklom* označujeta Toporišičeva terminologija in folkloristika (Stanonik 2008: 149), je manj od stavčnih. Med njimi prevladujejo ustaljene primerjave (*trd ko dren*), med stavčnimi pa pregovori (*Zgledi vlečejo*). Pod US *krilatica* v Gigafidi najdemo precej krilatic (*Vera je opij za ljudstvo*) ter sodobne pregovore (*Pravila so za to, da se kršijo*). Redkeje spremljajo klasične pregovore (*Vsake oči imajo svojega malarja*) ter pragmatične frazeme (*Tristo kosmatih medvedov*). Ob krilatici *Vera je opij za ljudstvo* se US *krilatica* pojavi le enkrat, poleg njega pa se pojavljajo *izrek, parola, rek, geslo, izjava, reklo* in *citata*. Zanimivo je vprašanje izcitatnih frazemov, kakršna sta *Le čevlje sodi naj Kopitar* (France Prešeren) ter *Če ne pride gora k Mohamedu, mora Mohamed h gori* (Francis

Bacon).⁶ Med US oznake *krilatica* ne najdemo, avtorstvo pa je uzaveščeno le pri prvi enoti. Drugo enoto pisci pogosto uvajajo z US *star arabski pregovor* ter *star muslimanski rek* (Meterc 2014b: 97–98). Če bi omenjeni enoti lahko prištelu k tipičnim pregovorom, bi lahko *krilatico Kocka je padla* obravnavali kot rek, saj termin *krilatica* izhaja iz drugačnih meril kot termina *pregovor* in *rek*. Tudi zato se poleg plodnega preučevanja *krilatic* v okviru frazeologije, v zadnjem času ponuja tudi njihova obravnava v okviru samostojne discipline – eptologije (Djadečko 2007: 30). Izraza *antipregovor* v korpusu Gigafida ne najdemo. Ustaljeni antipregovor *Rana ura – slovenskih fantov grob* (Meterc 2014a: 114) se v Gigafidi pojavi z US *pregovor*, *geslo* in *pravilo*. Na spletu so antipregovori zbrani ob oznakah kot *pregovori malo drugače*, *moderni pregovori* in *smešni pregovori in reki*. Izraz *wellerizem* prav tako ni razširjen v laični rabi. Ustaljeni *wellerizem Bomo videli, je rekel slepec* v korpusu najdemo štirinajstkrat brez US. Ugotavljamo, da so samostalniška US pri enotah, ki jim paremiološkosti ne pripisujemo (npr. *Ni, da ni*), podobna kot pri paremijah (*geslo*), so pa bistveno redkejša in med njimi ni žanrskih oznak. Med 52 zgledi pragmatičnega stavčnega frazema *Ne me držati za besedo* ne najdemo samostalniških US⁷. V prihodnosti bo treba opraviti širšo korpusno raziskavo rabe spektra neparemioloških stavčnih frazemov.

3 Sklep

Največ vzporednic med metajezikovnima sistemoma je v paremiološkem jedru (*pregovori* in *reki*), pa tudi tu gre v laični rabi tako v starem tisku kakor v sodobnih besedilih za razpršenost in prepletanje oznak. Ob tipičnih *rekih* in *pregovorih* se kažeta pestri in podobni sliki uvajalnih sredstev. Termini za preostale paremiološke žanre se le delno prekrivajo z laičnimi oznakami (*krilatica*) ali pa se sploh ne (*antipregovor*). Krivuljo, ki jo v terminološkem sistemu lahko spremljamo od še vedno ne povsem konsolidirane množice terminov za paremiološke žanre do (ne povsem limitiranega) termina pragmatičnih frazemov na neparemiološkem polu, smo sopostavili

6 Izvoru in posebnostim rabe te enote smo se že posvetili (Meterc 2013: 370–371, Meterc 2014b: 79).

7 Ena izmed oblik besednozveznega frazema *držati/prijeti nekoga za besedo* v rabi osamosvojila v zanikani sedanjiški (*Ne držite me/naju/nas za besedo*) ter nedoločniški (*Ne me/naju/nas držati za besedo*) obliki. Ustalila se je varianta z glagolom *držati* (preko 50 zgledov v Gigafidi), primeri s *prijeti* pa so redki (trije zgledi). Za potrditev soobstajanja izvornega besednozveznega frazema ter osamosvojenega (sekundarno frazeologiziranega) stavčnega frazema, ki izvira iz njega, so ključnega pomena prav korpusni podatki.

s strmo črto premege sorazmerja med mero refleksije pri govorcih in obljem ter odsotnostjo laičnih izrazov, ki poteka v isti smeri. Terminološka krivulja se bo sčasoma izravnala v sistematizirano raven frazeoloških tipov, med katerimi so žanrski le paremiološki. Pri vpogledu v laični sistem označevanja in uvajanja frazemov bo treba upoštevati povezave med mero refleksije govorcev in suprasemantičnimi dejavniki (prim. Đurčo in Meterc 2013, Meterc 2014b). Sklenemo lahko, da ob pregledu obeh metajezikovnih sistemov naletimo na prehodne in prekrivne fenomene, zaradi katerih je frazeologija posebej zanimiv in zahteven predmet raziskovanja.

Viri in literatura

- BABIČ, Saša, 2010: Sodobne modifikacije pregovorov, frazemov in drugih folklornih obrazcev. *Slavica Slovaca* 45/2. 154–161.
- BABIČ, Saša, 2012: *Estetska struktura slovenskih folklornih obrazcev v časovnem preseku z vidika slovstvene folkloristike*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- ČERMÁK, František, 2001: Propoziční frazémy a idiomy v češtině. Mieczysław Balowski, Wojciech Chlebda (ur.): *Frazeografia słowiańska*. Opole: Uniwersytet Opolski. 93–101.
- ČERMÁK, František, 2004: Besedilna uvajalna sredstva rečenic in drugih stalnih besednih zvez. *Slavistična revija* 52/1. 71–88.
- ČERMÁK, František, 2009: *Slovník české idiomatiky a frazeologie 4. Výrazy větné*. Praha: Leda.
- Digitalna knjižnica Slovenije. URL: <http://www.dlib.si/> (vpogled: 15. 5. 2015).
- DJADEČKO, Ljudmila, 2007: *Krylatyj slova zvuk ili Russkaja eptologija*. Kijev: Avanpostprim.
- DJADEČKO, Ljudmila, 2008: Reklamnye refleksy v ruskoj frazeologii. *Przeгляд Rusystyczny* 4. 50–57.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij, 2012: Kultursemiotik und Phraseologie. Europhras 2012 Maribor. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PZQRT8Cjmx4/> (vpogled: 15. 5. 2015).
- ĐURČO, Peter, METERC, Matej, 2013: Empirične paremiološke raziskave tipov ekvivalentnosti in suprasemantičnih razlik v slovenščini in slovaščini. *Slavia centralis* 6/2. 20–37.
- Gigafida = Korpus Gigafida. URL: <http://www.gigafida.net/> (vpogled: 15. 5. 2015).
- GRZYBEK, Peter, 1994: Wellerism. Walter A. Koch (ur.): *Simple Forms. An Encyclopaedia of Simple Text-Types in Lore and Literature [Bochum Publications in Evolutionary Cultural Semiotics 4]*. Bochum: Brockmeyer. 286–292.
- JAKOP, Nataša, 2006: *Pragmatična frazeologija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- JESENŠEK, Vida, ULČNIK, Natalija, 2013: Spletni frazeološko-paremiološki portal: redakcijska vprašanja ob slovenskem jezikovnem gradivu. Vida Jesenšek, Saša Babič (ur.): *Več glav več ve. Frazeologija v slovarju in vsakdanji rabi*. Maribor, Ljubljana: Oddelek za germanistiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU. 276–293.
- KRŽIŠNIK, Erika, 1994: *Slovenski glagolski frazemi: ob primeru frazemov govorjenja*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2000: Biblične stalne besedne zveze v SSKJ in v slovenskem jeziku. *Razprave/Dissertationes XVII*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Razred za filološke in literarne vede. 67–80.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2005: Frazeologija v luči kulture. Marko Stabej (ur.): *Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. Zbornik predavanj 41. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 67–81.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2013: Moderna frazeološka veda v slovenistiki. Nataša Jakop, Mateja Jemec Tomazin (ur.): *Frazeološka simfonija: Sodobni pogledi na frazeologijo*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 15–26.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2014: Glas in glasba v slovenski frazeologiji. Maria Dobriková (ur.): *Frazeologické štúdie 6*. Bratislava: Univerzita Komenského. 191–201.
- METERC, Matej, 2013: Antonimija enako motiviranih paremioloških enot (primeri iz slovenščine in slovaščine). *Slavistična revija* 61/2. 361–376.
- METERC, Matej, 2014a: Je prihodnost slovenskih antipregovorov (le) pregovorna? Hotimir Tivadar (ur.): *Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. 50. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 113–116.
- METERC, Matej, 2014b: *Primerjava paremiologije v slovenskem in slovaškem jeziku na osnovi paremiološkega optimuma*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- METERC, Matej, 2015: Online questionnaire providing information on most well-known and well-understood proverbs in Slovene language. Vida Jesenšek, Peter Grzybek (ur.): *Zora 97. Phraseologie im Wörterbuch und Korpus. Phraseology in Dictionaries and Corpora*. Maribor: Univerza v Mariboru. 205–216.
- MIEDER, Wolfgang, 2004: *Proverbs: A handbook*. Westport: Greenwood Press.
- MLACEK, Jozef, 1981: Pranostiky a frazeológia. *Slovenská reč* 46/4. 206–212.
- MLACEK, Jozef, 1983: Problémy komplexného rozboru prísloví a porekadiel. *Slovenská reč* 48/2. 129–140.
- MLACEK, Jozef, 2009: Antipríslovie a príbuzné útvary: K niektorým súčasným premenám v paremiológii a jej pojmosloví. *Slovenská reč* 74/3. 135–148.
- MLACEK, Jozef, ĎURČO, Peter, 1995: *Frazeologická terminológia*. Bratislava: Stimul.
- PERMJAKOV, Grigorij, 1970: *Ot pogovorki do skazki: Zametki po obščej teorii kliše*. Moskva: Nauka.

- PERMJAKOV, Grigorij, 1988: *Osnovy strukturnoj paremiologii*. Moskva: Nauka.
- SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1970–1991. Ljubljana: DZS. URL: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html/> (vpogled: 15. 5. 2015).
- STANONIK, Marija, 1999: *Slovenska slovstvena folklor*. Ljubljana: Klasje, DZS.
- STANONIK, Marija, 2008: Dinamičnost žanrskega sistema slovenske slovstvene folklor v 19. in 20. stoletju. *Traditiones* 37/2. 129–167.
- STRAMLJIČ BREZNIK, Irena, 2001: Komunikacijski ali sporočanski frazemi. *Jezik in slovstvo* 46/5. 191–200.
- ŠAŠELJ, Ivan, 1906: *Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada*. Ljubljana: Katoliško tiskarsko društvo.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1974: K izrazju in tipologiji slovenske frazeologije. *Jezik in slovstvo* 19/8. 273–279.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1985: Vsebinska podstava primerjalnih frazeologemov v slovenskih zbirkah pregovorov in rekov. Janez Dular (ur.): *XXI. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, zbornik predavanj*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 31–46.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- WALTER, Harry, MOKIENKO, Valerij M., 2005: *Antiposlovcy russkogo naroda*. Sankt-Peterburg, Moskva: Izdateljstvo Neva.